

**УЖГОРОДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ
І СЕРЕДНІХ ВІКІВ**

КЕРЕЦМАН Н.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ
“Історія середніх віків”
для студентів другого курсу історичного факультету**

Ужгород-1998

Посібник-довідник упорядкований з метою допомогти студентам в оволодінні навчальним матеріалом з курсу “Історії середніх віків”. Вміщені в ньому матеріали хронологічно і тематично повністю відповідають програмі курсу, що охоплює країни Західної Європи і неслов'янські країни Центральної Європи, а також Візантію в період із V ст. до середини XVII ст.

Посібник включає в себе хронологічні таблиці найважливіших подій середньовічної історії Західної Європи, контрольні запитання до курсу, приклади тестів та задач, перелік правителів основних держав середньовічної Європи, римських пап, династичні таблиці.

Матеріали довідника можуть бути використані студентами при підготовці семінарських занять, написанні контрольних, курсових та дипломних робіт.

Упорядник: доцент Н.П.КЕРЕЦМАН
Відповідальний за випуск: професор Е.А.БАЛАГУРІ
Довідник затверджений на засіданні кафедри 31.09.1998,
протокол № 1.

Зміст

Хронологічна таблиця.....	4
Правителі Західної Європи доби середньовіччя	
Англія.....	15
Візантія.....	16
Данія.....	18
Іспанія.....	19
Німеччина.....	19
Норвегія.....	21
Угорщина.....	22
Франція.....	23
Швеція.....	24
Понтіфікати.....	26
Династичні таблиці	
Династія Каролінгів.....	29
Саксонська династія (Людольфінги-Оттони).....	30
Салічна (Франконська) династія.....	31
Династія Штауфенів.....	32
Династія Люксембургів.....	33
Династія Габсбургів.....	34
Англійський королівський дім в XI-XIV ст.....	35
Династії Ланкастерів і Йорків у Англії.....	36
Династія Комнінів.....	37
Перелік комплексу знань з дисципліни “Історія середніх віків”.....	38
Примірний перелік тестів з курсу “Історія середніх віків”.....	40
Примірний перелік задач з курсу “Історія середніх віків”.....	44

Хронологічна таблиця

9 р. н.е. 166-180	Поразка римлян в Тевтобурському лісі Маркоманська війна – напад ряду варварських племен на Римську імперію
269	Поразка готів при Наіссусі
284-305- III-V ст.	Імператор Діоклетіан
IV-VII ст.	Рух багаудів – повстання в Галлії та Північній Іспанії Масова міграція варварських племен – Велике переселення народів
IV ст. 324-337 313	Нашестя гунів у Причорномор'я Імператор Константин I Медіоланський (Міланський) едикт Ліцінія і Константина Великого
325	Перший Вселенський собор у Нікеї
330	Перенесення столиці імперії із Риму у Візантію (Константинополь)
354-430 370-ті рр. 378	Християнський мислитель Аврелій Августин Вторгнення гуннів у Європу і розгром ними готів Битва при Адріанополі, перемога вестготів над римською армією, загибель імператора Валента
381	Другий Вселенський собор у Константинополі
395	Поділ Римської імперії на Східну і Західну.
406-442 410	Вторгнення вандалів на територію Римської імперії Взяття Риму вестготами Аларіха
418-507 429-435	Королівство вестготів у Південній Галлії Завоювання вандалами Північної Африки
431	Третій Вселенський собор у Ефесі
439-534	Королівство вандалів у Північній Африці
сер.V – поч. VII ст. сер.V – поч. VIII ст.	Утворення англосаксонських королівств Королівство вестготів у Іспанії
451	Розгром гуннів у битві на Каталаунських полях
451	Четвертий Вселенський собор у Халкідоні
455	Захоплення і пограбунок Риму вандалами
457-534 476	Бургундське королівство із столицею в Ліоні Падіння Західної Римської імперії

476-493	Правління Одоакра в Італії
480-525	Римський літератор, мислитель і політик Северин Боецій
481-511	Хлодвіг, вождь і король франків
486	Битва при Суассоні, розгром римлян Північної Галлії салічними франками. Заснування Франкського королівства
486-751	Династія Меровінгів у Франкському королівстві
493-555	Остготське королівство в Італії
поч. VI ст.	“Салічна правда”
507	Битва при Пуатьє, розгром вестготів салічними франками. Завоювання Аквітанії.
527-565	Юстиніан I, візантійський імператор
528-534	“Звід цивільного права” у Візантії
532	Повстання “Ніка” в Константинополі
534	Завоювання франками королівства бургундів
535-555	Війна Візантії з остготами. Завоювання Остготського королівства
536	Втрата остготами Провансу на користь франків
540-562	Війни Візантії з Іраном
541-562	Правління Тотіли в Остготському королівстві
553	П'ятий Вселенський собор в Константинополі
554	“Прагматична санкція” Юстиніана I
561-584	Хільперик, король франків
560-ті рр.	Утворення Аварського каганату на Середньому Дунаї
568-774	Королівство лангобардів у Італії
бл. 570-636	Єпископ і письменник Ісідор Севільський
585	Розгром свевів вестготами
590-604	Римський папа Григорій I Великий
кінець VI-VII ст.	Заселення слов'янами Балканського півострова
610-641	Іраклій, візантійський імператор
687	Об'єднання Франкського королівства Піпіном Герістальським, майордомом Астрозії
711-714	Завоювання Іспанії арабами
715-741	Карл Мартел, майордом Франкського королівства
717-867	Ісаврійська династія у Візантії
717-741	Лев III Ісавр, візантійський імператор
718-1492	Період Реконкісти в Іспанії
718	Утворення королівства Астурія на Піренейському п-ові
726-843	Іконоборчий рух у Візантії
732	Битва під Пуатьє. Перемога франків над арабами
740	Перемога візантійців над арабами в битві при Акроїмі
741-768	Піпін Короткий, майордом, із 751 р. король Франкського королівства
751-843	Династія Каролінгів
756	Утворення світської держави пап у Римі
768-814	Карл Великий, король, із 800 р. імператор франків
772-804	Війни Карла Великого із саксами
774	Завоювання Карлом Великим Лангобардського королівства
787	Сьомий Вселенський собор в Нікеї. Засудження

	іконоборства
788-803	Франко-аварські війни
814-840	Франкський імператор Людовик Благочестивий
820-823	Повстання Фоми Слов'янина у Візантії
829	Об'єднання англосаксонських королівств
841-842	Повстання Стеллінга в Саксонії
843	Верденський договір. Поділ імперії Карла Великого
847	“Мерсенський капітулярій” Карла Лисого
855	Розпад держави Лотаря. Утворення королівств Італія, Прованс і Лотарінгія
сер. IX ст.-872	Республіка павликіан із центром у Тефріці
867-1056	Македонська династія у Візантії
867-886	Василь I, візантійський імператор
870	Початок заселення Ісландії норвежцями
871-899 (900)	Правління Альфреда Великого в Англії
X-XI ст.	Клюнійський рух за реформу церковного життя
904	Пограбування арабами Фессалоніки
919-1024	Саксонська династія в Німеччині
919-936	Правління Генріха I в Німеччині
936-973	Оттон I, німецький король, із 962 р. імператор
955	Битва на р. Лех, перемога Оттона I над угорськими племенами
962	Утворення “Римської імперії” Оттонів
976-1025	Василь II “Болгаробоець”, візантійський імператор
980-ті рр.	Відкриття Гренландії та о-вів Північної Америки норвежцями та ісландцями
987-1328	Династія Капетингів у Франції
997-1301	Династія Арпадів в Угорщині
997-1038	Іштван I Святий, король Угорщини (із 1000 р.)
бл. 1000 р.	Утворення Угорського королівства
1016-1035	Кнут Великий, король Англії, Данії та Норвегії
1018	Завоювання Болгарії Візантією
1024-1125	Франконська (Салічна) династія в Німеччині
1030-1091	Завоювання норманами Південної Італії та Сіцилії
1033	Приєднання королівства Бургундії (Арелат) до Німеччини
1037	Утворення королівства Кастилія на Піренейському п-ові
1054	Церковна схизма католицької і православної церков
1056-1106	Генріх IV, імператор “Римської імперії”
1059	Латеранський собор у Римі. Встановлення нового порядку вибору римського папи
1066	Битва при Гастінгсі, норманське завоювання Англії
1066-1087	Вільгельм I Завойовник, англійський король
1071	Битва при Манцикерті, розгром візантійської армії турками-сельджуками
1073-1075	Повстання в Саксонії проти імператора Генріха IV
1073-1085	Папа Григорій VII
1077	“Покаяння” германського імператора Генріха IV в Каноссі

1079-1242	Філософ і теолог Гер Абеляр
1081-1118	Олексій I Комнін, візантійський імператор
1085	Відвоювання іспанцями Толедо у арабів
1086	“Книга страшного суду” в Англії
1095	Клермонський церковний собор . Заклик папи Урбана II до визволення Святої Землі
1096-1270	Хрестові походи
1096	Хрестовий похід бідноти
1096-1099	Перший хрестовий похід
1099	Захоплення хрестоносцями Єрусалиму
1118-1143	Іоанн II Комнін, візантійський імператор
1122	Вормський конкордат
1130-1282	Сіцилійське королівство
1137	Об`єднання Каталонії і Арагону
1138-1254	Династія Штауфенів у Німеччині
1139	Утворення Португальського королівства
1143-1155	Антипапське повстання у Римі під керівництвом Арнольда Брешианського. Римська республіка
1143-1180	Мануїл I Комнін, візантійський імператор
1147-1149	Другий хрестовий похід
1152-1190	Фрідріх I Барбаросса, германський імператор
1154-1189	Генріх II Плантагенет, англійський король
1154-1399	Династія Плантагенетів у Англії
1158	Ронкальський сейм. Проголошення підкорення північно-італійських міст імперії
1162	Взяття Мілану Фрідріхом I Барбаросою
1167	Утворення Ломбардської ліги міст Італії
1169-1171	Початок завоювання Ірландії Англією
1174-1184	Повстання біркебейнерів у Норвегії
1176	Битва при Міріокефалі, розгром візантійської армії турками-сельджуками
1176	Битва при Леньяно, поразка військ Фрідріха I Барбароси
1180-1223	Філіп II Август, французький король
1182-1226	Св. Франциск Ассізький
1183	Мир в Констанці, відновлення прав самоуправління північноіталійських міст
1187	Визнання Візантією Другого Болгарського царства
1189-1192	Третій хрестовий похід
1192-1489	Кіпрське королівство
1190	Визнання Візантією незалежності Сербії
1198-1216	Папа Інокентій III
1199-1216	Правління Іоанна Безземельного в Англії
12021204	Четвертий хрестовий похід
1202-1204	Завоювання Нормандії Філіпом II Августом
1202-1241	Вальдемар II, король Данії
1204	Захоплення хрестоносцями Константинополя
1204-1337	Епірське царство
1204-1261	Латинська імперія
1204-1461	Нікейська імперія
1204-1461	Трапезундська імперія

1204-1224	Фессалонікське королівство
1205-1456	Герцогство Афінське
1205	Битва при Адріанополі, розгром болгарами військ Латинської імперії
1205-1432	Морейське (Ахейське) князівство
1209-1229	Альбігойські війни
1212	Битва при Лас Навас де Толоса, перемога об'єднаних сил іспанських королівств над арабами
1212-1250	Фрідріх II Штауфен, король Сіцилії, Германії, германський імператор (із 1220 р.)
1214	Перемога французів над англічанами в битві при Ларош – о-Муане і Бувіне
1215	Прийняття англійським королем Іоанном Безземельним Великої хартії вольностей
1217-1221	П'ятий хрестовий похід
1222	“Золота булла” в Угорщині
1225/26-1274	Теолог Фома Аквінський
1226-1270	Людові IX Святий, французький король
1230	Об'єднання Леону і Кастилії
1231	“Мельфійські конституції” Фрідріха II Штауфена
1237	Об'єднання Тевтонського ордену з орденом Меченосців
1241-1242	Монголо-татарське нашествя на Угорщину
1251	Селянське повстання “пастушків” у Франції
1258	“Оксфордські провізії”. Встановлення баронської олігархії в Англії
1259-1282	Михайло VIII Палеолог, нікейський, із 1261 р. – візантійський імператор
1261	Відновлення Візантійської імперії
1261-1453	Династія Палеологів у Візантії
1263-1267	Громадянська війна в Англії
1265-1321	Поет Данте Аліґ'єрі
1265	Виникнення англійського парламенту
1268-1442	Анжуйська династія в Південній Італії
1272-1307	Едуард I, англійський король
1274	Видання першого загальнононорвежського зводу права
1282-1283	Приєднання до Англії Уельсу
1282	“Сіцилійська вечірня”. Повстання проти французів у Палермо
1282-1442	Неаполітанське королівство в Південній Італії
1285-1314	Філіп IV Красивий, французький король
1291	Утворення Швейцарського союзу
1291	Падіння Акри. Втрата хрестоносцями останніх володінь на Сході
1293	“Встановлення справедливості” у Флоренції
1294-1303	Папа Боніфаций VIII
1297-1360	Візантійський богослов Григорій Палама.
1298	Битва при Курцолі, перемога генуезького флоту над венеціанським
поч. XIV ст.	Утворення держави Цара Роминянська
1302	Утворення Генеральних штатів у Франції

1302	Битва при Куртре (“Битва шпор”), перемога ополчення фландрських міст над французькими рицарями
1302	Приєднання Сіцилії до Арагонського королівства
1304-1374	Поет Франческо Петрарка
1304-1307	Повстання Дольчіно в Північній Італії
1309-1377	“Авіньйонське полонення” пап
1313-1375	Письменник Джованні Боккаччо
1319-1363	Магнус Ерікссон, король Швеції, Норвегії і Фінляндії
1327-1377	Едуард III, англійський король
1328	Визнання Англією незалежності Шотландії
1328-1589	Династія Валуа у Франції
1331-1406	Флорентійський гуманіст Колюччо Салютаті
1337-1453	Столітня війна між Англією і Францією
1341-1355	Громадянська війна у Візантії
1342-1349	Рух зілотів у м. Фессалоніці
1345	Рух Чуто Брандіні у Флоренції
1346	Битва при Кресі, перемога англічан над французами
1347	Повстання в Римі під керівництвом Кола ді Рієнцо. Проголошення республіки в Римі
1347-1378	Карл IV, германський імператор і король Чехії (із 1346 р.)
1347-1350	“Чорна смерть” в Західній Європі
1348-1352	Війна Візантії з Генуєю
1349	Початок “робітничого законодавства” в Англії
1356	Битва при Пуатьє, розгром французького війська англічанами
1356	“Золота булла” германського імператора Карла IV
1356-1358	Паризьке повстання
1358	Жакерія у Франції
1360	Мир між Англією і Францією у Бретинї
1367-1370	Війна Ганзи з Данією
1370	Штральзундський мир, перемога Ганзи над Данією
1370(1373)-1444	Флорентійський гуманіст Леонардо Бруні
1377-1446	Флорентійський архітектор Філіппо Брунеллеске
1378	Повстання чомпі у Флоренції
1378-1417	“Велика схизма” – розкол у католицькій церкві
1380	Битва при Кьодже, перемога венеціанського флоту над генуезьким
1381	Повстання Уота Тайлера в Англії
1382-1384	Повстання тюшенів у Франції
1382	Повстання молотил у Парижі
1382-1387	Повстання тукінів у Північній Італії
1389	Битва на Косовому полі, розгром турками сербського війська
1393	Завоювання турками Болгарського Тирновського царства
1397	Кальмарська унія Данії, Швеції і Норвегії
1404-1472	Італійський мислитель, теоретик мистецтва Леон Баттіста Альберті
1406-1475	Флорентійський гуманіст Маттео Пальмієрі
1406	Завоювання Пізи Флоренцією

1407	1407	Створення Банку св. Георгія в Генуї
1408	1407-1457	Італійський гуманіст Лоренцо Валла
	1410	Битва при Грюнвальді, розгром польсько-литовською армією військ Тевтонського ордену
	1413	Паризьке повстання “кабош`енів”
	1414-1418	Констанський церковний собор
	1414	Битва при Азенкурі, перемога англічан над французами
	1419-1434	Гуситські війни в Чехії
	1429	Зняття облоги Орлеану французькими військами під керівництвом Жанни д`Арк
	1431-1449	Базельський церковний собор
	1434	Встановлення тиранії Медічі у Флоренції
	1434-1436	Повстання Енгельбректа Енгельбректссона у Швеції
	1435	Перше скликання риксдагу у Швеції
	1437-1438	Селянське повстання у Трансільванії і північній Угорщині
	1438	Бурзька “Прагматична санкція”
	1438-1445	Ферраро-Флорентійський церковний собор
	1439	Флорентійська унія православної та протестанської церков
	1440-1493	Фрідріх III, германський імператор
	1441	Завоювання Неаполітанського королівства Арагоном
	1444	Битва при Варні, розгром османами військ хрестоносців
	бл. 1445	Винайдення книгодрукування Іоанном Гутенбергом
	1445-1510	Художник Сандро Боттіччелі
	1450	Повстання Джека Кеда в Англії
	1451-1506	Христофор Колумб
	1452-1519	Леонардо да Вінчі
	29 травня 1553	Падіння Візантійської імперії
	1455-1485	Війна Червоної і Білої троянд в Англії
	1458-1490	Матяш Гуняді, король Угорщини
	1459	Завоювання Мореї османами
	1460	Завоювання османами Трапезундської імперії
	1461-1483	Людовік XI, французький король
	1461-1484	Йоркська династія в Англії
	1462-1525	Ґ'єтро Помпонацці, італійський філософ
	1462-1536	Еразм Роттердамський
	1466	Другий Торунський мир. Визнання Тевтонським орденом вассальної залежності від Польщі
	1467	Початок станового представництва в Данії
	1469-1492	Правитель Флоренції Лоренцо Чудовий
	1469-1527	Нікколо Макіавеллі, італійський гуманіст, історик
	1471-1528	Альбрехт Дюрер, німецький художник
	1472-1553	Лукас Кранах Старший, німецький художник
	1473-1543	Микола Копернік
	1475-1564	Мікеланджело Буонарроті
	1475	Захоплення Каффи османами
	1476	Битва при Нансі, поразка і загибель гецога Бургундського Карла Сміливого. Поділ бургундських земель між Людо-

	віком XI і Габсбургами
1478-1535	Томас Мор, англійський гуманіст
1479	Об'єднання Арагону і Кастилії в єдине Іспанське королівство під владою королів Фердіنانда та Ізабелли
1483-1520	Рафаель Санті
1483-1546	Мартін Лютер
1484-1531	Ульріх Цвінглі
1485	Битва при Босворті, перемога Генріха VII Тюдора над Річардом III
1485-1603	Династія Тюдорів у Англії
1485-1509	Генріх VII Тюдор, король Англії
1485-1523	Ульріх фон Гуттен, німецький гуманіст
1486	Дозвіл викупу ременсів на волю в Каталонії
бл.1490-1525	Томас Мюнцер
1491	Приєднання Бретані до Франції
1492	Падіння Гранадського емірату. Закінчення Реконкісти
1492-1498	Відкриття Америки Христофором Колумбом
1493, 1502	Таємні селянські союзи "Черевика" в Німеччині
1493-1519	Максиміліан I, германський імператор
1494-1498	Флорентійська республіка на чолі з Савонаролою
1494-1576	Ганс Сакс, німецький поет
1494	Договір в Тордесільясі про поділ сфер впливу між Іспанією і Португалією
1494-1553	Франсуа Рабле, французький гуманіст
1494-1559	Італійські війни
1497-1499	Експедиція Васко да Гама, відкриття морського шляху До Індії
1497-1543	Ганс Гольбейн Молодший, німецький художник
1498-1515	Людовік XII, король Франції
1499	Відкриття Бразилії португальцями
1501-1576	Джіроламо Кардано, видатний математик і лікар
1509-1547	Генріх VIII Тюдор, король Англії
1509-1564	Жан Кальвін
1510	Захоплення Малакки португальцями
1511-1553	Мігель Сервет, іспанський гуманіст, вчений
1513-1523	Христіан II, король Данії і Швеції
1514	Селянська війна в Угощині під керівництвом Дьордя Дожі
1515-1547	Франциск I, король Франції
1515	Битва при Маріньяно. Захоплення Франциском I Мілану
1516 (18 серпня)	Болонський конкордат
1516-1555	Карл I, король Іспанії (з 1519 до 1556 р. – германський Імператор Карл V)
1517	Виступ Лютера з "95 тезами". Початок Реформації в Німеччині
1518-1531	Діяльність Цвінглі в Цюріхові
1519-1572	Гаспар де Коліньї, лідер гугенотської партії у Франції
1519-1521	Експедиція Кортеса, завоювання Мексики іспанцями
1519-1522	Перша навколосвітня подорож Фердінанда Магеллана
1520	"Стокгольмська кривава баня"
1520-1521	Повстання комунерос в Кастилії

1521	Вормський рейхстаг, засудження Лютера
1522	Рицарське повстання в Німеччині
1523	Ліквідація Кальмарської унії між Швецією і Данією. Відновлення незалежності Швеції
1523-1560	Густав I Ваза, король Швеції.
1524-1585	П'єр Ронсар, французький поет
1524-1525	Селянська війна у Німеччині
1525	Битва при Павії, перемога імператора Карла V над французькою армією Франциска I. Мадридський мир
1526	Битва при Могачі. Розгром угорських сил османами
1526-1527	Селянське повстання в Угорщині
1527-1539	Реформація в Швеції та Фінляндії
1527-1530	Повстання у Флоренції проти Медічі
1528	Мир у Камбре між Францією та Іспанією
1529	Аугзбурський сейм. "Аугзбурське віросповідання"
1530-1596	Жан Боден, французький мислитель і політик, теоретик права
1531	Утворення Шмалькальденського союзу протестантських князів
1531-1536	Експедиція Пісарро, завоювання Перу іспанцями
1532	Приєднання герцогства Бретань до Франції і завершення об'єднання останньої
1533-1535	Рух анабаптистів у Голландії
1533-1592	Мішель Монтень, французький письменник і філософ
1534	"Акт про супрематію" в Англії
1534-1535	Анабаптистська комуна в Мюнстері
1534-1536	Громадянська війна в Данії – "графські чвари"
1535	Реформація в Данії, Швеції і Норвегії
1536-1564	Діяльність Кальвіна в Женеві
1539-1540	Повстання в Генті
1540	Офіційне затвердження папою Ордену єзуїтів
1541	Захоплення Буди османами. Поділ Угорщини між Османською імперією і австрійськими Габсбургами
1545-1563	Тридентський собор
1546-1548	Шмалькальдентські війни в Німеччині між протестантськими і католицькими князями
1547-1614	Ель Греко, іспанський художник
1547-1559	Генріх II, король Франції
1547-1614	Мігель Сервантес де Сааведра
1547-1553	Едуард VI, король Англії
1548-1600	Джордано Бруно
1549	Повстання Роберта Кета в Англії
1553-1558	Марія Тюдор "Кривава", королева Англії
1554	Аугзбурський релігійний мир
1555-1598	Філіп II, король Іспанії
1556-1564	Фердинанд I, германський імператор
1558-1603	Єлизавета Тюдор, королева Англії.
1557	Повернення Кале Франції
1559	Мир у Като-Камбрезі. Завершення італійських воєн
1559-1588	Фредерік II, король Данії

1559-1560	Франциск II, король Франції
1560	Амбуазський заколот у Франції
1560-1574	Карл IX, король Франції
1560-1598	Громадянські (релігійні) війни у Франції
1561-1626	Френсіс Бекон, англійський письменник і філософ
1562-1635	Лопе де Вега, іспанський драматург
1563-1570	Семилітня війна між Данією і Швецією
1564-1576	Максиміліан II, германський імператор
1564-1616	Уільям Шекспір
1564-1642	Галілео Галілей
1565	Іконоборче повстання в Нідерландах
1566-1609	Нідерландська буржуазна революція
1568-1639	Томмазо Кампанелла
1571	Битва при Лепанто, перемога об'єднаного флоту Іспанії та Венеції над османами
1571-1630	Йоган Кеплер, німецький астроном
1572	Захоплення гьозами Бріля і початок повстання на Півночі Нідерландів
1572 (24 серпня)	Варфоломійська ніч у Парижі
1574-1589	Генріх III, король Франції
1575	Утворення гугенотської Конфедерації і Католицької Ліги у Франції
1576	Повстання на півдні Нідерландів. “Гентське умиротворення”
1576-1612	Рудольф II Габсбург, германський імператор
1579	Утрехтська унія північних провінцій Нідерландів
1579	Арраська унія південних провінцій Нідерландів
1580-1666	Ф.Халс, голландський художник
1581	Приєднання Португалії до Іспанії
1582	Усунення Філіпа II від влади у Нідерландах
1583-1645	Гуго Гроцій, голландський політичний діяч, учений
1584	Вбивство Вільгельма Оранського, статхаудера Об'єднаних провінцій
1584-1595	Паризька ліга
1585	Падіння Антверпена, поразка революції і національно-визвольної боротьби в південних Нідерландах
1586	Селянська війна в Арагоні
1585-1625	Моріц Нассауцький, статхаудер Об'єднаних провінцій
1586	Страта Марії Стюарт, королеви Шотландії
1587-1632	Сигизмунд III Ваза, король Польщі, з 1592 до 1599 р. – король Швеції
1588	Повстання в Парижі, втеча Генріха III
1589	Похід і загибель “Непереможної армади”
1588-1648	Христіан IV, король Данії
1589-1610	Генріх IV Бурбон, король Франції
1589-1792	Династія Бурбонів у Франції
1591-1606	Австро-турецька війна
1592-1598	Повстання “кроканів” у Франції
1594-1603	Національно-визвольний рух в Ірландії проти англійського панування

1593	Вхід Генріха IV в Париж
1594	Тявзінський мир Швеції з Росією
1595-1598	Війна між Францією та Іспанією. Верденський мир
1595-1597	Селянська війна в Австрії
1596-1597	“Війна палиць” - селянське повстання у Фінляндії
1596-1650	Рене Декарт
1597	Нантський едикт Генріха IV
1598-1621	Філіп III, король Іспанії
1599-1660	Дієго Веласкес
1600	Заснування англійської Ост-Індської компанії
1601	Заснування голландської Ост-Індської компанії
1603-1625	Яків I Стюарт, король Англії
1603-1649 i	
1660-1714	Династія Стюартів у Англії
1604	Початок колонізації Канади французами
1606-1669	Рембрандт ван Рейн
1607	Заснування англійської колонії в Вірджинії
1608	Утворення Євангелістської унії в Німеччині
1609	Утворення Католицької ліги в Німеччині
1610	Перемир'я між Іспанією та Сполученими провінціями
1610-1643	Людовік XIII, король Франції
1611-1632	Густав II Адольф, король Швеції
1614	Генеральні штати у Франції
1618-1620	Повстання в Чехії проти Габсбургів
1618-1648	Тридцятилітня війна в Європі
1619-1637	Фердинанд II Габсбург, германський імператор
1620	Битва на Білій Горі, розгром чеських військ силами Габсбургів
1621-1665	Філіп IV, король Іспанії
1624-1642	Правління кардинала Рішельє у Франції
1626-1628	Війни гугенотів на півдні Франції
1627-1628	Облога Ла-Рошелі
1628	“Едикт милості”
1631	Битва при Брейтенфельді і розгром імператорських військ шведами
1632	Битва при Люцені. Перемога шведської армії
1635	Вступ Франції у Тридцятилітню війну
1635	Празький мир
1637-1657	Фердинанд III, германський імператор
1638	Захоплення французами Русільона
1639	Повстання “босоногих” у Франції
1640	Відновлення незалежності Португалії
1640-1652	Повстання в Каталонії
1643-1715	Людовік XIV, король Франції
1643-1645	Датсько-шведська війна
1647-1648	Антиіспанські повстання на Сицилії та в Неаполі
1648-1653	Фронда у Франції
1648	Вестфальський мир
1659	Піренейський мир між Іспанією та Францією
1665	Визнання Іспанією незалежності Португалії

**ПРАВИТЕЛІ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ
ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ**

АНГЛІЯ

Егберт 802-839
Етельвульф 839-858
Етельбальт 858-860
Етельберт 860-866
Етельред 866-871
Альфред 871-899
Едуард Старший 899-925
Етельстан 925-939
Едмунд 939-946
Едред 946-955
Едві 955-959
Едгар Миролобивий 959-975
Едуард Мученик 975-978
Етельред II Неслухняний 978-1016
Едмунд Залізобокий 1016

Датська династія

Кнут 1016-1035
Гарольд Заяча губа 1035-1040
Гартакнут 1040-1042

Англосаксонська династія

Едуард Сповідник 1042-1066
Гарольд (син ерла Годвіна) 6 січня 1066 – 14 жовтня 1066

Нормандська династія

Вільгельм I Завойовник 1066-1087
Вільгельм II Рудий 1087-1100
Генріх I 1100-1135
Стефан Блуаський 1135-1154

Анжуйська династія (Плантагенети)

Генріх II Плантагенет 1154-1189
Річард I Левине Серце 1189-1199
Іоан (Джон) Безземельний 1199-1216
Генріх III 1216-1272
Едуард I 1272-1307
Едуард II 1307-1327
Едуард III 1327-1377

Річард II 1377-1399

Ланкастери

Генріх IV 1399-1413

Генріх V 1413-1422

Генріх VI 1422-1461

Йорки

Едуард IV 1461-1483

Едуард V 1483

Річард III 1483-1485

Тюдори

Генріх VII 1485–1509

Генріх VIII 1509-1547

Едуард VI 1547-1553

Марія I Кривава 1553-1558

Єлізавета 1558-1603

Стюарти

Яків I 1603-1625

Карл I 1625-1649

ВІЗАНТІЯ

Зенон II 476-491

Анастасій 491-518

Юстин I 518-527

Юстиніан I 527-565

Юстин II 565-578

Тиверій I 578-582

Маврикій 582-602

Фока 602-610

Іраклій I 610-641

Константин II – Іраклій II 641 лютий-травень

Іракліон 641 травень-березень

Констанс II 641-668

Константин IV 668-685

Юстиніан II 685-695

Леонтій 695-698

Тіберій III 698-705

Юстиніан III 705-711

Філіппік 711-713

Анастасій II 713-715

Феодосій III 715-716

Ісаврійська (Сірійська) династія

Лев III 716-741

Константин V Копронім 741-742

Артавазд 742-743

Константин V 743-775

Лев IV 775-780

Константин VI та Ірина 780-790

Ірина 790 січень-грудень

Константин VI грудень 790-797

Ірина 797-802
Никифор 802-811
Ставракій 811 липень-жовтень
Михайло I 811-813
Лев V 813-820
Михайло II 820-829
Феофіл 829-842
Феодора і Михайло III 842-856
Михайло III 856-867

Македонська династія

Василь I 867-886
Лев VI 886-912
Олександр 912-913
Константин VII Багрянородний 913-920
Роман I Лакапін 920-944
Константин VII Багрянородний Самостійний 945-959
Роман II 959-963
Василь II 963 березень-серпень
Никифор II Фока 963-969
Іоан I Цимісхій 969-976
Василь II 976-1025
Константин VIII 1025-1028
Роман II Аргір 1028-1034
Михайло IV Пафлагонянин 1034-1041
Михайло V Калафат 1041-1042
Зоя 1042 червень
Константин IX Мономах 1042-1055
Феодора 1055-1056
Михайло VI Стратіотік 1056-1057
Ісаак I Комнін 1057-1059
Константин X 1059-1067
Євдокія 1067 травень-грудень
Роман IV 1068-1071
Євдокія 1071 серпень-жовтень
Михайло VII Дука (Паврапінак) 1071-1078
Никифор III Вотаніат 1078-1081

Династія Комнінів

Олексій I 1081-1118
Іоан II 1118-1143
Мануїл 1143-1180
Олексій II 1180-1183
Андронік II 1183-1185

Династія Ангелів

Ісаак II Ангел 1185-1195
Олексій III 1195-1203
Ісаак II та Олексій IV 1203-1204
Олексій V Мурдзуфл 1204 січень-квітень

Нікейські імператори

Феодор Ласкаріс 1204-1222
Іоан III Ватадзіс 1222-1254

Феодор II 1254-1258
Іоан IV 1258 серпень-грудень
Михайло VIII Палеолог 1258-1261

***Константинопольські імператори
Династія Палеологів***

Михайло VIII 1261-1282
Андронік II 1282-1328
Андронік III 1328-1341
Іоан V 1341-1354
Іоан VI Кантакузін 1341-1355
Іоан V 1355-1376
Андронік IV 1376-1379
Іоан VI 1379-1390
Іоан VII 1390 квітень-вересень
Мануїл II 1391-1425
Іоан VIII 1425-1448
Константин XI Драгас 1449- 23 травня 1453

Трапезунтські імператори (Комніни)

Олексій I 1204-1222
Андронік I 1222-1235
Іоан I Акзук 1235-1238
Мануїл I 1238-1263
Андронік II 1263-1267
Георгій I 1267-1280
Іоан II 1280-1297
Олексій II 1297-1330
Андронік III 1330-1332
Мануїл II 1332
Василь I 1332-1340
Ірина Палеолог 1340-1341
Анна, Михайло 1341-1342
Іоан III 1342-1344
Михайло 1344-1349
Іоан Олексій III 1349-1390
Мануїл III 1390-1412
Олексій IV 1412-1429
Іоан IV 1429-1458
Давід 1458-1461

Імператори Латинської імперії в Константинополі

Болдуїн I Фландрський 1204-1205
Генріх 1205-1216
Петро (П'єр) де Куртне (Куртене) 1216-1217
Іоланта 1217-1219
Роберт де Куртне 1219-1228
Іоан де Брієнь 1228-1237
Болдуїн II де Куртне 1237-1261

ДАНІЯ

Династія Горма

Горм Старий помер 950

Харальд I Синьозубий Горсен помер 985
Свен I Вилобородий Харальдсен 986-1014
Харальд II Свенсен 1014-1018
Кнут Свенсен I Великий 1018-1035
Хардекнут Кнудсен 1035-1042

Норвезька династія Хорфагерів

Магнус Добрий олафсен 1042-1047

Династія Естрідсенів

Свен II Естрідсен 1047-1074
Харальд II хен 1074-1080
Кнут II Святий 1080-1086
Олуф I Голд 1086-1095
Ерік II Великодушний 1095-1103
Нільс свенсен 1104-1134
Ерік II Достопам'ятний 1134-1137
Ерік III лам 1137-1146
Олуф II Харальдсен 1137-1142 (в Скони)
Свен III Граде, Кнут III і Вальдемар I 1147-1157
Вальдемар I Великий 1157-1182
Кнут VI Вальдемарсен 1182-1202
Вальдемар II Переможець 1202-1241
Ерік IV Пловпеннінг 1241-1250
Абель Вальдемарсен 1250-1252
Христофер I Вальдемарсен 1252-1259
Ерік V Кліпшінг 1259-1286
Ерік VI Vtydtl 1286-1319
Христофер III 1319-1332

Міжцарювання 1332-1340

Вальдемар IV Аттердаг 1340-1375
Олуф II 1376-1387
Маргарита Датська 1387-1412
Ерік VII Померанський 1412-1439
Христофер III Баварський 1439-1448

Ольденбурська династія

Крістіан I 1448-1481
Ханс 1481-1513
Крістіан II 1513-1523
Фредерік I 1523-1533
Крістіан III 1534-1559
Фредерік II 1559-1588
Крістіан IV 1588-1648
Фредерік III 1648-1670

ІСПАНІЯ

Ізабелла I і Фердінанд V 1479-1516
Карл V Габсбург 1516-1556
Філіп II 1556-1598
Філіп III 1598-1621
Філіп IV 1621-1665

НІМЕЧЧИНА

Королі та імператори (відмічені зірочкою) Східно-Франкського королівства, Римської імперії, Священної римської імперії, Священної римської імперії німецької нації. До 1508 р. королі приймали титул імператора тільки після коронації папою у Римі.

Каролінги

Людовік Німецький 843-876

Карл Товстий 876-887 (із 879 правив Італією);

із 885 – король Західно-Франкського королівства

Людовік III Молодший 865-882 володів Тюрінгією, Саксонією, Франконією;

із 879 – Баварією;

із 886 – частиною Лотарінгії

Арнульф Карінтійський 887-899

Людовік Дитя 900-911

Конрад I Франконський 911-918

Саксонська династія

Генріх I 919-936

Оттон I* 936-973

Оттон II* 973-983

Оттон III* 983-1002

Генріх II* 1002-1024

Франконська (Салічна) династія

Конрад II* 1024-1039

Генріх III* 1039-1056

Генріх IV* 1056-1106

Генріх V* 1106-1125

Лотарь II Саксонський* 1125-1137

Династія Штауфенів (Гогенштауфенів)

Конрад III* 1138-1152

Фрідріх I Барбаросса* 1152-1190

Генріх VI* 1190-1197

Філіп Швабський 1198-1208

Оттон IV* 1198-1218

Фрідріх II Штауфен* 1212-1250

Вільгельм Голландський 1247-1256

Конрад IV Штауфен* 1250-1254

Річард Корнуельський 1257-1272

Альфонс Кастильський 1257-1274

Рудольф I Габсбург 1273-1291

Адольф Нассауський 1291-1298

Альбрехт I Австрійський 1298-1308

Генріх VII Люксембурський* 1308-1313

Людвіг IV Баварський* 1314-1347

Фрідріх Красивий Австрійський 1314-1330

Династія Люксембургів

Карл IV* 1347-1378

Вацлав 1378-1400

Рупрехт Пфальцьський 1400-1410

Сігізмунд Люксембурський* 1410-1437

Династія Габсбургів

Альбрехт II 1438-1439

Фрідріх III* 1440-1493

Максимиліан I 1493-1519

Карл V* 1519-1556

Фердінінд I 1556-1564

Максимиліан II 1564-1576

Рудольф II 1576-1612

Маттіас 1612-1619

Фердінінд II 1619-1632

Фердінанд III 1637-1657

НОРВЕГІЯ

Харальд I Хорфагер 872-930

Ейрік I Кривава сокира 930-934

Хокон I Добрий 934-961

Харальд II Сірий плащ 961-970

ярл Хокон 970-995

Олаф I Трюгвесон 995-1000

ярли Ейрік і Свейн 1000-1016

Олаф II Харальдсон (Святий) 1016-1028

Кнут Великий і Свейн 1028-1035

Магнус I Добрий 1035-1047

Харальд III Хардрад 1046-1066

Магнус II Харальдсон 1066-1069

Олаф III Мирний 1069-1093

Магнус III Босоногий 1093-1103

Олаф IV Магнуссон 1103-1116

Ейстейн I Магнуссон 1103-1122

Сігурд I Христонсець 1103-1130

Магнус IV Сліпий 1130-1135

Харальд IV Гілле 1130-1136

Сігурд II Слембе 1136-1139

Інге I Горбун 1136-1161

Сігурд III Мунн 1136-1155

Ейнстейн II Харальдсон 1142-1157

Хокон II Широкоплечий 1157-1162

Магнус V Ерлінгсон 1162-1184

Сверрес Сігурдсон 1184-1202

Хокон III Сверресон 1202-1204

Інге II Бордерсон 1204-1217

Хокон IV Хоконсон (Старший) 1217-1263

Магнус VI Хоконсон 1263-1280

Ейрік II Магнуссон 1280-1299

Хокон V магнуссон 1299-1319

Магнус VII Еріксон 1319-1355

Хокон VI Магнуссон 1355-1380

Олаф V Хоконсон 1380-1387

Маргарита 1387-1389 (фактично до 1412)
Ерік III Померанський 1389-1442
Христофер III Баварський 1442-1448
В період з 1450 до березня 1814 в Норвегії правили королі Данії із
Ольденбурської династії

УГОРЩИНА

Династія Арпадовичів

Арпад 889-907
Жолт 907-947
Такшонь 947-970
Геза 970-997
Іштван 997-1038, із 1001 – король Іштван I Святий
Петро Орсеоло 1038-1041, 1044-1046
Аба Шамуель 1041-1044
Ондраш (Ендре, Андрій) I 1046-1060
Бела I 1060-1063
Шаламон 1063-1074
Геза I 1074-1077
Іштван II 1116-1131
Бела II Сліпий 1131-1141
Геза II 1141-1162
Іштван III 1162-1172. На корону претендували також:
Ласло II 1162-1163
Іштван IV 1163
Бела III 1172-1196
Імре 1196-1204
Ласло III 1204-1205
Ондраш (Ендре) II 1205-1235
Бела IV 1235-1270
Іштван V 1270-1272
Ласло IV Кун 1272-1290
Ондраш III 1290-1301

Анжуйська династія

Карл I Роберт 1301-1342. На корону претендували також:
чеський король Вацлав II 1301-1305
баварський герцог Оттон 1305-1307
Лайош I (Людовік) Великий 1342-1382
Марія 1382-1387. На корону претендували:
Карл II 1385
Жігмонд (Сігізмунд) Люксембург 1387-1437
Альбрехт II Габсбург 1437-1439
Уласло I Ягеллон 1440-1444
Ласло V 1444-1457
Матяш Гуняді 1458-1490
Уласло II 1490-1516
Лайош II Ягеллон 1516-1526

Янош Запол`яї (Східний Угорщина) 1526-1540
Янош Жігмонд (Східна Угорщина) 1540-1571
Максиміліан Габсбург (Західна Угорщина) 1564-1576
Рудольф Габсбург (Західна Угорщина) 1576-1608
Іштван (Стефан) Баторі (князь Трансільванії) 1576-1581
Жігмонд Баторі (князь Трансільванії) 1588-1602 із перервами
Іштван Бочкої (князь Трансільванії та Угорщини) 1605-1606
Жігмонд Ракоці (князь Трансільванії) 1607-1608
Габор Баторі (князь Трансільванії) 1608-1613
Матяш (Матвій) II Габсбург 1608-1618
Габор Бетлен (князь Трансільванії) 11613-16129, король Угорщини 1620-1622
Каталіна (княгиня Трансільванії) 1629-1630
Фердинанд II Габсбург 1618-1637
Дьордь Ракоці I (князь Трансільванії) 1630-1648
Фердінанд III Габсбург 1637-1657
Дьордь Ракоці II (князь Трансільванії) 1648-1660

ФРАНЦІЯ

Династія Меровінгів 481-751

Хлодвіг I 481-511

Королівство поділене між синами Хлодвіга I: Хлодомір у Орлеані 511-524

Хільдебер I у Парижі 511-558

Хлотар I в Суассоні 511-561

(із 558 король франків
після захоплення Парижа)

Період міжусобиць між королями Австразії, Нейстрії, Бургундії, із кінця VII ст. Аквітанії.

Період «лінивих королів» кінець VII-751

Династія Каролінгів (Піпінідів)

Правителі Франкського королівства - **майордоми** при «лінивих Меровінгах»:

Піпін Герістальський 687- 719

Карл Мартел 719-741

Піпін Короткий 741-751

Королі:

Піпін Короткий 751-768

Карл Великий 768-814 (із 800 імператор)

Людовік Благочестивий 814-840

Карл Лисий король Західно-Франкського королівства 838-877
імператор франків 875-877

Людовік II Заїка 877-879

Людовік III 873-882 і Карломан II 879-884

Карл III Товстий 884-887 (імператор 881-887)

Ед (представник дому Робертінів) 888-898

із 893 разом із Карлом III Простим

Карл III Простий 898-923

Роберт I 922-923

Рауль Бургундський 923-936

Людовік IV Заморський 936-954

Лотарь 954-986

Людовік V Лінивий 986-987
Династія Капетингів
Гуго Капет 987-996
Роберт II Благочестивий 996-1031
Генріх I 1031-1060
Філіп I 1060-1108
Людовік VI Товстий 1108-1137
Людовік VII Молодший 1137-1180
Філіп II Август 1180-1223
Людовік VIII 1223-1226
Людовік IX Святий 1226-1270
Філіп III Сміливий 1270-1285
Філіп IV Красивий 1285-1314
Людовік X Сварливий 1314-1316
Іоан I (помер немовлям) 1316
Філіп V Довгий 1316-1322
Карл IV 1322-1328

Династія Валуа

Філіп VI 1328-1350
Іоан II Добрий 1350-1364
Карл V Мудрий 1364-1380
Карл VI Безумний 1380-1422
Карл VII 1422-1461
Людовік IX 1461-1483
Карл VIII 1483-1498

Валуа-Орлеани

Людовік XII 1498-1515

Валуа-Ангюлеми

Франциск I 1515-1542
Генріх II 1547-1559
Франциск II 1559-1560
Карл IX 1560-1574
Генріх III 1574-1589

Династія Бурбонів

Генріх IV 1589-1610
Людовік XIII 1610-1643
Людовік XIV 1643-1715

ШВЕЦІЯ

Ерік Сегерсель (Переможець) кін. X ст.
Улоф Шьотконунг поч. XI ст.
Анунд Якоб перша пол. XI ст.
Емунд Старий сер. XI ст.
Стенчіль сер. XI ст.
Інге Старший 30-ті рр. XII ст.
Ерік Святий помер бл. 1160
Карл Сверкерсон бл. 1160- бл. 1167
Кнут Еріксон бл. 1167-1196
Сверкер Молодший Карлсон 1196-1208
Ерік Кнутсон 1208-1216

Юхан Сверкерсон 1216-1222
Ерік Еріксон 1222-1229, 1234-1250
Кнут Хольмгерсон Довгий 1229-1234

Династія так званих Фолькунгів

Вальдемар Біргерсон 1250-1275 (1250-1266 правитель)
Магнус Біргерсон (Ладулос) 1275-1290
Біргер Магнусон 1290-1318 (самостійно із 1298)
Магнус Еріксон 1319-1363 (самостійно із 1332)

Нединастичні королі і правителі

Альбрехт мекленбурський 1363-1389
Маргарита Датська 1389-1412
Ерік Померанський 1396-1439 (самостійно із 1412)
Енгельбрект Енгельбректсон тимчасовий правитель 1435-1436
Христофор Баварський 1441-1448
Карл Кнутсон Бунде правитель 1438-1441
король 1448-1457, 1464-1465, 1467-1470
Христіан I Датський 1457-1464
Стен Стуре Старший правитель 1471-1497, 1501-1503
Ханс датський 1497-1501
Сванте Нільсен Стуре правитель 1504-1511
Стен Стуре Молодший правитель 1512-1520
Христіан II Датський 1520-1523

Династія Ваза

Густав I Ваза 1521-1560, король із 1523
Ерік XIV 1560-1568
Юхан III 1568-1592
Сігізмунд 1592-1599
Герцог Карл 1599-1611, із 1604 – король Карл IX
Густав II Адольф 1611-1632
Крістіна 1632-1654

ПОНТИФКАТИ

- Петро св. апостол, + 67.
Лін св., 67-76.
Клімент I, 88-97.
Еваріст св., 97-105.
Олександр I св., 105-115.
Сікст св., 115-125.
Телесфор св., 125-136.
Ігін св., 136-140.
Пій I св., 140-155.
Аніцет св., 155-166.
Сотер св., 166-175.
Елевтерія св., 175-189.
Віктор I св., 189-199.
Зеферін св., 199-217.
Калікст I св., 217-222.
 *Інполіт св., 217-235**
 Урбан I св., 222-230.
Понтіан св., 230-235.
Антер св., 235-236.
Фабіан св., 236-250.
Корнелій св., 251-253.
 Новаціан, 251.
Луцій I св., 253-254.
Стефан I св., 254-257.
Сікст II св., 257-258.
Діонісій св., 259-269.
Фелікс св., 269-274.
Євтіхіан св., 275-283.
Гай св., 283-296.
Марцеллін св., 296-304.
Марцел I св., 308-309.
Євсевій св., 309.
Мільтіад св., 311-314.
Сільвестр I св., 314-335.
Марк св., 336.
Юлій I св., 337-352.
Ліберій, 352-366.
 Фелікс II, 355-365.
Дамасій I св., 366-384.
 Урсін, 366-367.
Сіріцій св., 384-399.
Анастасій I св., 399-401.
Інокентій I св., 401-407.
 Інокентій I св., 401-417.
Зосім св., 417-418.
Боніфацій I св., 418-422.
 Євлалій, 418-419.
Целестін I св., 422-432.
Сікст II св., 432-440.
Лев I Великий св., 440-461.
Іларій св., 461-468.
Сімпліцій св., 468-483.
Фелікс II св., 483-492.
Геласій I св., 492-496.
Анастасій II, 496-498.
Сіммах св., 498-514.
 Лаврентій, 501-505.
Гормізд св., 514-523.
Іоан I св., 523-526.
Фелікс IV св., 526-630.
Боніфацій II, 530-532.
 Діоскор, 530.
Іоан II, 533-535.
Агапіт I св., 535-536.
Сільверій св., 536-537.
 Віглії, 537-555.
Пелагій I, 556-561.
Іоанн III, 561-574.
Бенедикт I, 575-579.
Пелагій II, 579-590.
Григорій I Великий св., 590-604.
Сабініан, 604-606.
Боніфацій III, 607
Боніфацій IV св., 608-615.
Адеодат I св., 615-618.
Боніфацій V, 619-625.
Гонорій I, 625-638.
Северин, 640.
Іоанн IV, 640-642.
Теодор I, 642-649.
Мартін I св., 649-655.
 Євген I св., 654-657.
Віталіан св., 657-672.
 Адеодат II, 672-676.
Домі, 676-678.
Агафон св., 678-681.

* Курсивом дані імена антипап.

- Лев II св., 682-683.
Бенедикт II св., 684-685.
Іоанн V св., 685-686.
Канон, 686-687.
 Теодор, 687.
 Пасхалій, 687.
Сергій I св., 687-701.
Іоанн VI, 701-705.
Іоанн VI, 705-707.
Сізнній, 708.
Константин, 708-715.
Григорій II св., 715-731.
Григорій III св., 731-741
Захарія св., 741-752.
Стефан II, 752-757.
Павло I св., 757-767.
 Константин, 767-769.
 Філіп, 768.
Стефан III, 768-772.
Адріан I, 772-795.
Лев III св., 795-816.
Стефан IV, 816-817.
Пасхалій I св., 817-824.
Євген II, 824-827.
Валентин, 827.
Григорій IV, 827-844.
 Іоанн, 844.
Сергій II, 844-847.
Лев IV св., 847-855.
Бенедикт III, 855-858.
 Анастасій, 855.
Микола I Великий св., 858-867.
Адріан II, 867-872.
Іоанн VIII, 872-882.
Марин I, 882-884.
Адріан III св., 884-885.
Стефан V, 885-891.
Роман, 897.
Теодор II, 897.
Іоанн IX, 898-900.
Бенедикт IV, 900-903.
Лев V, 903.
 Христофор, 903-904.
Сергій III, 904-911.
Анастасій II, 911-913.
Ландон, 913-914.
Іоанн X, 914-928.
- Лев VI, 928.
Стефан VII, 928-931.
Іоанн XI, 931-935.
Лев VII, 936-939.
Стефан VIII, 939-942.
Марин II, 942-946.
 Агапит II, 946-955.
Іоанн XII, 955-964.
Лев VIII, 964-965.
Бенедикт V, 965-966.
Іоанн XIII, 965-972.
Бенедикт VI, 973-974.
 Боніфацій VII, 974, 984-985.
Бенедикт VII, 974-983.
Іоанн XIV, 983-984.
Іоанн XV, 985-996.
Григорій V, 996-999.
 Іоанн XVI, 997-998.
Сільвестр II, 999-1003.
Іоанн XVII, 1003.
Іоанн XVIII, 1004-1009.
Сергій IV, 1009-1012.
Бенедикт VIII, 1012-1024.
 Григорій, 1012.
Іоанн XIX, 1024-1032.
Бенедикт IX, 1032-1044.
Сільвестр III, 1045.
 Бенедикт IX (другий раз), 1045.
Григорій VI, 1045-1046.
Климент II, 1046-1047.
Бенедикт IX (третій раз), 1047-1048.
Дамас II, 1048.
Лев IX св., 1049-1054.
Віктор II, 1055-1057.
Стефан IX, 1057-1058.
 Бенедикт X, 1058-1059.
Микола II, 1059-1061.
Олександр II, 1061-1073.
 Гонорій II, 1061-1072.
Григорій VII, 1073-1085.
 Климент III, 1080, 1084-1100.
Віктор III, 1086-1087.
Урбан II, 1088-1099.
 Пасхалій, 1099-1118.
 Теодор, 1110.
 Альберт, 1102.
 Сильвестр IV, 1105-1111.

Геласій II, 1118-1119.
Григорій VIII, 1118-1121.
Каліст II, 1119-1124.
Гонорій II, 1124-1130.
Целестин II, 1124.
Інокентій II, 1130-1143.
Анаклет II, 1130-1138.
Віктор II, 1138.
Целестин II, 1143-1144.
Луцій II, 1144-1145.
Євген III, 1145-1153.
Анастасій IV, 1153-1154.
Адріан IV, 1154-1159.
Олександр III, 1159-1181.
Віктор IV, 1159-1164.
Пасхалій III, 1164-1168.
Калікст III, 1168.
Інокентій III, 1179-1180
Луцій III, 1181-1185.
Урбан III, 1185-1187.
Григорій VIII, 1187.
Климент III, 1187-1191.
Целестин III, 1191-1198.
Інокентій III, 1198-1216.
Гонорій III, 1216-1227.
Григорій IX, 1227-1241.
Целестин IV, 1241.
Інокентій IV, 1243-1254.
Олександр IV, 1254-1261.
Урбан IV, 1261-1264.
Климент IV, 1265-1268.
Григорій X, 1272-1276.
Адріан V, 1276.
Іоанн XXI, 1276-1277.
Микола III, 1277-1280.
Мартин IV, 1281-1285.
Гонорій IV, 1285-1287.
Микола IV, 1288-1292.
Целестин V, 1294.
Боніфацій VIII, 1294-1303.
Бенедикт XI, 1303-1304.
Климент V, 1305-1314.
Іоанн XXII, 1316-1334.
Микола V, 1328-1330.
Бенедикт XII, 1335-1342.
Климент VI, 1342-1352.
Інокентій VI, 1352-1362.

Урбан VI, 1378-1389.
Боніфацій IX, 1389-1404.
Інокентій VII, 1404-1406.
Григорій XII, 1406-1415.
Климент VII, 1378-1394.
Бенедикт XIII, 1394-1423.
Олександр V, 1409-1410.
Іоанн XXIII, 1410-1415.
Мартин V, 1417-1431.
Євген IV, 1431-1447.
Микола V, 1447-1455.
Каліст III, 1455-1458.
Пій II, 1458-1464.
Павло II, 1464-1471.
Сікст IV, 1471-1484.
Інокентій VIII, 1484-1492.
Олександр VI, 1492-1503.
Юлій II, 1505-1513
Лев X, 1513-1521.
Климент VII, 1523-1534.
Павло III, 1534-1549.
Юлій III, 1550-1555.
Павло IV, 1555-1559.
Пій IV, 1559-1565.
Пій V, 1565-1572.
Григорій XIII, 1572-1585.
Сікст V, 1585-1590.
Урбан VII, 1590.
Григорій XIV, 1590-1591.
Інокентій IX, 1591-1592.
Климент VIII, 1592-1605.
Лев XI, 1605.
Павло V, 1605-1621.
Григорій XV, 1621-1623.
Урбан VIII, 1623-1644.
Інокентій X, 1644-1655.

Урбан V, 1362-1370.
Григорій XI, 1371-1378.

ДИНАСТИЧНІ ТАБЛИЦІ

ДИНАСТІЯ КАРОЛІНГІВ

Пипін,
майордом
(687-714)

Гріомальд,
майордом (700-714)

Карл Мартел,
майордом (720-741)

Карломан,
майордом (741-747)

Пипін,
майордом (741-751)
король (751-768)

Карломан,
король
(768-771)

Карл Великий,
король із 768,
імператор (800-814)

Пипін Горбатий,
Помер 811

Карл Молодший,
король (800-811)

Карломан (Пипін)
король Італії
(781-810)

**Людвік
Благочестивий,**
король Аквітанії
Із 781,
Імператор (813-840)

Лотарь I,
король із 814,
імператор
(817-855)

Пипін,
король
Аквітанії
(814-838)

Людвік Німецький,
король (817-876)

Карл Лисий,
король із 838,
імператор
(875-877)

*Каролінги -
Нащадки
Лотаря*

Пипін II,
король
Аквітанії
(838-852)

*Східно-франкські
Каролінги*

*Західно-франкські
Каролінги*

САКСОНСЬКА ДИНАСТІЯ
(Людольфінги – Оттони)

Людольф, герцог Саксонії (помер 866)

Оттон, герцог Саксонії (помер 912)

Генріх I (919-936)

Оттон I Великий
(936-973,
імператор із 967)

Генріх,
герцог Баварський

Бруно,
архієпископ Кьольнський

Оттон II
(973-983,
імператор із 967)

Генріх Сварливий,
герцог Баварський

Оттон III
(983-1002,
імператор із 996)

Генріх II
(1002-1024,
імператор із 1014)

САЛІЧНА (ФРАНКОНСЬКА) ДИНАСТІЯ

Вернер, граф в Шпайергау

Оттон I Великий

Конрад Червоний,
Герцог Лотарінгський
(помер 955)

=

Ліутгарда

Оттон, герцог Карінтійський

Генріх, граф Шпайерський
(помер 990/1000)

Бруно (папа Григорій V)
(понтіфікат 996-999)

Конрад II
(1024-1039,
імператор із 1027)

Генріх III
(1028-1056,
імператор із 1046)

Генріх IV
(1053-1106,
імператор із 1084)

=

2. Євпраксія Всеволодівна (Адельгейда)
(померла 1109)

Фрідріх I Штауфен = Агнеса
герцог Баварський

Генріх V
(1098-1125,
імператор із 1111)

ДИНАСТІЯ ШТАУФЕНІВ

Фрідріх Бюренський
(1020-1053)

Фрідріх I,
(1050-1105)
герцог Швабський 1079

Фрідріх II Одноокий
(1080-1147),
герцог Швабський 1105

Конрад III
(1093-1152),
герцог Швабський
(1127-1135)
імператор Римської імперії
(1138-1152)

Фрідріх I Барбаросса
(1122-1190)
імператор (1152-1190)

Фрідріх,
герцог Швабський
(1167-1170)

Генріх VI
(1165-1197)
імператор
(1190-1197)

Фрідріх V,
герцог Швабський
(1170)

Конрад,
герцог
Ротенбурський
(1188-1191)

Фрідріх II (Рожер)
(1194-1250)
імператор (1212-1250)

Конрад IV
(1224-1254)
імператор (1250-1254)

Конрадин,
(1252-1268)
герцог Швабський (1254)

ДИНАСТІЯ ЛЮКСЕМБУРГІВ

Генріх III,
граф Люксембурський
(помер 1288)

Генріх VII
(1308-1313,
імператор із 1312)

Балдуїн,
архієпископ Трірський

Іоганн,
король Чеський
(1310-1346)

Карл IV
(1346-1378,
імператор із 1355)

Вацлав
(1376-1400)

Сигізмунд
(1410-1437,
імператор із 1433)

Альбрехт V Габсбург,
герцог Австрійський

=

Єлизавета

ДИНАСТІЯ ГАБСБУРГІВ

Рудоль І
(1273-1291)

Альбрехт І
(1298-1308)

Фрідріх Красивий
(1314-1330)
(з 1322 – король)

герцог
Альбрехт ІІ

герцог
Альбрехт ІІІ

герцог
Леопольд ІІІ

герцог
Альбрехт ІV

герцог
Ернст І

Альбрехт ІІ
(1438-1439)

Фрідріх ІІІ
(1440-1493,
імператор із 1452)

Максимилян І
(1493-1519,
імператор із 1509)

**АНГЛІЙСЬКИЙ КОРОЛІВСЬКИЙ ДІМ В
ХІ – ХІV СТ.**

Вільгельм I (Завойовник)
(1066-1087)

Роберт,
герцог Нормандський
(помер 1134)

Вільгельм II
(1087-1100)

Генріх I
(1100-1135)

Стефан,
граф Блуа
(помер 1102)

Вільгельм
(помер 1128)

Генріх V,
імператор

1

= Матільда

2

= Жофруа Плантагенет,
граф Анжуйський
(помер 1151)

Людовік VII,
король Франції

1

= Елеонора,
герцогиня
Аквітанська

2

= **Генріх II**
(1154-1158)

Генріх “Молодий король”
(коронований в 1170 р.,
помер 1183)

Річард I “Левине серце”
(1189-1199)

Жофруа,
герцог
Бретані
(помер 1186)

Іоан
(1199-1216)

Генріх III
(1216-1272)

Едуард I
(1272-1307)

Едуард II = Ізабелла
(1307-1327) Французька

Едуард III
(1327-1377)

ДИНАСТІЇ ЛАНКАСТЕРІВ І ЙОРКІВ В АНГЛІЇ

Едуард III Плантагенет
(1327-1377)

Едуард (Чорний принц)
принц Уельський
(1330-1376)

Джон Гонт,
герцог
Ланкастерський
(1340-1399),
женився на

Едмунд Ленглі,
герцог Йоркський
(1341-1402)

Річард II
(1377-1400)

1. Бланці Ланкастерській

2. Катерині Суінфорд
(незаконна дружина)

Річард,
герцог
Кембрідж.
(1375-1415)

Ланкастери

Джон Бофор

Річард,
герцог
Йоркський
(1411-1460)

Генріх IV
(1400-1413)

Генріх V
(1413-1422)
(1470-1471)

оженився на Маргариті
Анжуйській

Едуард,
принц Уельський
(вбитий 1471)

Джон Бофор II

Маргарита Бофор
вийшла заміж за
Едмунда Тюдора,
графа Річмонда

Генріх VII Тюдор
(1485-1509)
оженився на Єлизаветі Йорк

Йорки

Едуард IV Йорк
(1461-1470)
(1471-1483)

Джордж,
герцог Кларенс
(вбитий 1478)

Річард III Йорк
(1483-1485)

Едуард V Йорк
(1470-1483)
король (1483)

Річард,
герцог Йоркський
(вбитий 1483)

Єлизавета,
вийшла заміж за
Генріха VII Тюдора

ДИНАСТІЯ КОМНІНІВ (1081-1185)

Мануїл

Ісаак I
(1054-1059)

Іоанн

Олексій I
(1081-1118)

Іоанн II
(1118-1143)

Ісаак

Мануїл I
(1143-1180)

Андронік I
(1183-1185)

Олексій II
(1180-1183)

Мануїл
севастократор

Олексій I Великий Комнін
трапезундський імператор
(1204-1222)

Давід

ПЕРЕЛІК КОМПЛЕКСУ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ “ІСТОРІЯ СЕРЕДНІХ ВІКІВ”

1. Прослідкуйте еволюцію змісту термінів “середні віки” і “феодалізм” в історичній науці.
2. Охарактеризуйте історичне місце західноєвропейського феодалізму та цивілізаційні особливості регіону.
3. Проаналізуйте основні механізми суспільної системи феодалізму.
4. Дайте характеристику таких соціальних інститутів феодалізму як вотчина і община.
5. Охарактеризуйте економічне і юридичне становище селян у феодальному суспільстві.
6. Дайте характеристику соціальної структури феодального суспільства.
7. Окресліть місце і роль церкви в середньовічній Європі.
8. Вкажіть основні види джерел з історії раннього середньовіччя.
9. Дайте аналіз основних видів джерел з історії класичного середньовіччя.
10. Визначте особливості міжнародних відносин раннього середньовіччя.
11. Чим були викликані і в чому проявилися кризові явища в Римській імперії (III-V ст. н.е.).
12. Обґрунтуйте причини і наслідки міграційних процесів германських племен в епоху Великого переселення народів.
13. Дайте аналіз ступеня розвитку германських племен до і в епоху Великого переселення народів.
14. Визначте типологічні зони генези феодалізму в Європі.
15. Обґрунтуйте типологічні особливості соціально-економічного, політичного розвитку Візантії в період переходу від античності до середньовіччя.
16. Доведіть доцільність визначення періоду правління Юстиніана I у Візантії як епохи.
17. Простежте основні етапи становлення папського універсалізму.
18. Обґрунтуйте причини і неминучість церковного розколу 1054 р.
19. Дайте оцінку руху за реформи в церкві X-XI ст. та його наслідків.
20. Визначте особливості культурного розвитку Західної Європи раннього середньовіччя.
21. Дайте характеристику основних досягнень культури зрілого середньовіччя в Західній Європі (XI-XIII ст.).
22. Обґрунтуйте причини виникнення середньовічних міст та їх вплив на подальший розвиток Європи.
23. Дайте аналіз економічного життя середньовічного міста.
24. Охарактеризуйте сутність комунального руху та особливості його розгортання в різних регіонах Європи.
25. Чим були викликані хрестові походи. Визначте їх значення і вплив на розвиток Європи.

26. Проаналізуйте причини, що сприяли процесам державної централізації у Західній Європі XII-XIII ст.
27. Дайте характеристику структури, функцій і значення для політичного розвитку Західної Європи станового представництва.
28. Визначте і дайте аналіз загальних рис селянських повстань XIII-XIV ст. та їх наслідків.
29. Дайте аналіз розвитку міжнародних відносин у Західній Європі в XI-XIII ст.
30. В чому полягали особливості розвитку міжнародних відносин XIV-XV ст. у Західній Європі.
31. Яким був вплив Реконкісти на соціально-економічний і політичний розвиток Іспанії.
32. Із чим були пов'язані зміни в становищі католицької церкви в XIV-XV ст.
33. Дайте характеристику розвитку торгівлі у Західній Європі доби класичного середньовіччя.
34. Опишіть демографічні процеси в Західній Європі V-XV ст.
35. Дайте аналіз історичних передумов зародження культури Відродження.
36. Розкрийте особливості ідеології Гуманізму доби Відродження.
37. Назвіть найяскравіші явища культурного розвитку Італії в епоху Відродження.
38. Проілюструйте наявність прогресу у розвитку продуктивних сил у західноєвропейських країнах в XVI- першій половині XVII ст.
39. Дайте аналіз соціально-політичних процесів, що мали місце в країнах Західної Європи у зв'язку із виникненням капіталістичних відносин.
40. Дайте визначення процесу первісного нагромадження капіталу і охарактеризуйте його специфічні риси в різних країнах Західної Європи.
41. Чим були викликані і як проявилися капіталістичні відносини в західноєвропейському місті і селі.
42. Чим були викликані Великі географічні відкриття.
43. Обґрунтуйте історичне значення Великих географічних відкриттів.
44. Що послужило ідейною підготовкою Реформації.
45. Дайте характеристику суті, етапів, напрямів і значення Реформації у Європі.
46. Дайте аналіз системи заходів проведення контреформації у Європі.
47. Обґрунтуйте чому саме Німеччина стала батьківщиною Реформації.
48. Дайте порівняльну характеристику Гуманізму і Реформації.
49. В чому полягала відмінність Реформації від догм католицької церкви.
50. Складіть перелік основних подій Реформації в Німеччині.
51. Які причини зумовили Нідерландську буржуазну революцію.
52. Обґрунтуйте особливості та історичні значення Нідерландської буржуазної революції.
53. Дайте аналіз особливостей міжнародних відносин у Європі в XVI- першій половині XVII ст.
54. Дайте аналіз причин появи і особливостей раннього абсолютизму у Європі кінця XV- першої половини XVII ст. Визначте його типологію.
55. Дайте аналіз джерел з історії Селянської війни у Німеччині. На які питання вони допомагають дати відповідь.
56. Визначте причини, характер і наслідки Тридцятилітньої війни.
57. Дайте характеристику основних рис внутрішньої і зовнішньої політики перших двох Бурбонів у Франції.

58. Простежте основні віхи зовнішньої політики Габсбургів в XVI- першій половині XVII ст.
59. Дайте характеристику основних досягнень природничих наук в Західній Європі XVI- першій половині XVII ст.
60. Дайте характеристику розвитку мистецтва в Західній Європі в XVI-першій половині XVII ст.

**ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТІВ З КУРСУ
“ІСТОРІЯ СЕРЕДНІХ ВІКІВ”**

1. Хто із учених став автором доволі точної “формули феодалізму”:
 - Л.-Ф.Савін`ї;
 - Ф.Гізо;
 - О.Т`єрі.
2. Впишіть потрібне:
 - А. де Буленвіль – “романістична” теорія;
 - Ж.Дюбі – ? теорія.
3. Яка подія послужила поштовхом до написання славнозвісного “Граду Божого” св.Августином:
 - взяття Риму вестготами Аларіха в 410 р.;
 - пограбування Риму вандалами в 455 р.;
 - падіння Західної Римської імперії в 476 р.
4. Яке з названих варварських королівств виникло найраніше;
 - Бургундське;
 - Остготське ;
 - Вестготське;
 - Вандальське;
 - Лангобардське.
5. Кого із названих історичних осіб називали “бичом Божим”:
 - Гейзеріха;
 - Аттілу;
 - Теодоріха;
 - Аларіха;
 - Атаульфа.
6. Поставте в хронологічній послідовності слідуючі події:
 - поразка римлян в Тевтобурському лісі;
 - битва на р. Лех, перемога Оттона I над угорцями;
 - битва на Каталаунських полях;
 - битва при Адріанополі вестготів із військами імператора Валента;
 - перемога Карла Мартела над арабами під Пуатьє.
7. “Тріада бід” для населення середньовічної Європи включала в себе:
 - голод;
 - хвороби;
 - ?
8. У якій послідовності розвивалися форми власності на землю в середньовічній Європі;
 - бенефіцій;
 - аллод;
 - феодал.
9. Продовжіть список пап: Лев I, Григорій I Великий, Геласій I, Микола I,

- Григорій VII, ...
10. Проти яких зловживань у церкві був направлений клонійський рух:
 - світської інвеститури;
 - непотизму;
 - шлюбності духовенства;
 - ?
 11. Яку обітницю давали ченці:
 - послуху;
 - цноти;
 - ?
 12. Хто був автором найбільш поширеного в ранньому середньовіччі монастирського статуту:
 - Аврелій Августин;
 - Бенедикт Нурсійський;
 - Іоаким Флорський.
 13. Які із перерахованих єретичних течій виникли у Західній Європі в XII-XIII ст.:
 - павликіани;
 - каттари;
 - несторіани;
 - монофізити;
 - апостольські брати;
 - вальденси.
 14. Де розповсюдилася єресь альбігойців:
 - Аквітанії;
 - Бургундії;
 - Провансі.
 15. Із ким пов'язане заснування першого ордену жебрущих ченців:
 - Доменік де Гусман;
 - Бенедикт Клервоський;
 - Франциск Ассізький.
 16. Карл Великий був:
 - німцем;
 - французом;
 - ?
 17. Які із сучасних європейських держав повністю чи частково входили в імперію Карла Великого (зайве викресліть):
 - Австрія, Англія, Андора, Бельгія, Данія, Іспанія, Італія, Люксембург, Монако, Нідерланди, Німеччина, Сан-Маріно, Словаччина, Угорщина, Франція, Чехія.
 18. Бенедиктинські монастирі як центри освіти раннього середньовіччя мали:
 - школи;
 - бібліотеки;
 - ?
 19. Як називали мусульман Близького Сходу християни середньовічної Європи:
 - маври;
 - сарацини;
 - муслім.

20. Які причини примушували сеньйорів, що володіли містами, надавати Волю біглим селянам:
- турбота про ріст міського населення;
 - прагнення нашкодити іншим феодалам;
 - почуття справедливості;
 - прагнення збільшити власні прибутки;
 - необхідність рахуватися із інтересами городян.
21. Які із перерахованих жанрів літературних творів були найбільш популярні в Європі XII-XIII ст.:
- роман;
 - трагедія;
 - пісні;
 - епічні твори;
 - епіграми;
 - романи в листах;
 - ліричні вірші.
22. У якій вотчині був майже повністю відсутній домен:
- класична вотчина;
 - чиста сеньйорія;
 - скам`яніла сеньйорія.
23. Які із перерахованих факторів визначили перемогу римських пап в їх протистоянні з германськими імператорами (XIII ст.):
- завершення хрестових походів;
 - ріст міст;
 - суперечності за імператорський престол між Штауфенами і Вельфами;
 - рицарські усобиці, “приватні війни” феодалів;
 - кінець династії Штауфенів.
 - феодална роздрібленість у Німеччині.
24. Що примусило короля Едуарда I розділити владу і відповідальність із парламентом:
- важке фінансове становище;
 - прагнення уникнути конфлікту із станами;
 - розуміння переваг парламентаризму (представницького правління) перед єдиновладдям монарха;
 - вміння правильно оцінити співвідношення сил у суспільстві.
25. Які із перерахованих явищ і подій сприяли селянському повстанню 1381 р. в Англії:
- “робітниче законодавство” 1349 р.;
 - “чорна смерть”;
 - проповіді Джона Болла із закликом до загальної рівності;
 - війна із Францією;
 - існування парламенту;
26. Які із перерахованих подій і явищ сприяли зміцненню влади французьких королів у XII-XIII ст.:
- хрестові походи в Палестину;
 - війна з альбігойцями;
 - заснування університету у Парижі;
 - боротьба римських пап із імперією;
 - боротьба міст із світськими сеньйорами і єпископами;

- конфлікт Іоанна Безземельного із папою.
27. Які із перерахованих політичних сил, рухів та осіб виступали за очищення католицької церкви, перетворення в церковній організації, у взаєминах пап і священників, священників і мирян;
- проповідник Джон Болл;
 - Джон Вікліф;
 - Сорбонна;
 - учасники Базельського собору;
 - німецькі рицарські ордени.
28. Що із перерахованого нижче сприяло падінню Візантії в 1453 р.:
- четвертий хрестовий похід;
 - невдачі хрестоносців у Палестині в XIII ст.;
 - Флорентійська унія (1439);
 - військові переваги турок;
 - завоювання Тамерлана;
 - відсутність єдності у візантійському суспільстві;
 - боротьба Венеції з Візантією.
29. Що примусило Колумба відправитися в плавання через Атлантичний Океан:
- жадоба збагачення;
 - прагнення знайти найкоротший шлях у Індію;
 - бажання продовжити справу хрестоносців;
 - прагнення знайти новий материк;
 - наказ католицьких королів.
30. Діячі раннього Відродження в Італії (підкресліть вірні варіанти Відповіді):
- Макіавеллі;
 - Мазаччо;
 - Петрарка;
 - Рафаель;
 - Брунеллескі;
 - Леонардо да Вінчі;
 - Боккаччо;
 - Мікеланджело;
 - Донателло.
31. Складіть у хронологічній послідовності нижче названі події доби Реформації в Німеччині:
- Шмалькальденські війни;
 - Вормський рейхстаг, засудження Лютера;
 - рицарське повстання під керівництвом Зіккінгена;
 - виступ Лютера із “95 тезами”;
 - Селянська війна;
 - Аугсбурський релігійний мир;
 - “Аугсбурське віросповідання”.

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ З КУРСУ
“ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ”

1. Як ви розумієте вираз “Велике переселення народів”? Чому О.І.Неусихін назвав германські племена, зупинені Римським валом “осідлими біженцями”?
2. Як вплинули релігійні диспути між прихильниками і противниками Арія на історію варварських королівств?
3. Як віднеслися до падіння Західної Римської імперії сучасники? Чим можна пояснити їх реакцію?
4. В чому полягала “хвороба пурпуру” у ранньосередньовічній Візантії?
5. Що послужило основою впливу Візантії на розвиток слов'янських народів?
6. Чому збірники звичаєвого права германських народів носять назву “правд” у вітчизняній медієвістиці? Яка їх справжня назва?
7. Історії яких германських народів були написані нижче названими особами:
 - Іорданом - ...
 - Григорієм Турським - ...
 - Ісідором Севільським - ...
 - Бедою Вельмишановним - ...
 - Павлом Дияконом - ...
8. Які країни сучасної Європи (в середні віки повністю або частково) були під владою мусульман?
9. Які події стали основою французького героїчного епосу “Пісні про Роланда”? Коли вони відбулися? Які відхилення від історичної правди помітні у поемі? Чи випадкові вони?
10. Коли і в яких регіонах Європи побутувала молитва “Від меча нормана і угорця спаси нас, Боже”?
11. Що таке інтердикт? Чим він загрожував правителям середньовічної Європи?
12. Як ви розумієте термін “Каролінгське відродження”?
13. Перерахуйте основні обов'язки вассала по відношенню до сеньйора. Чи мав обов'язки по відношенню до вассала сеньйор?
14. Які повинності у середньовічній Європі свідчили про особисту залежність селян?
15. Германські імператори і французькі королі проводили у XII-XIII ст. різну політику по відношенню до міст. В чому полягала різниця? Хто мав більше успіхів?
16. Чи сприяли цехові об'єднання розвитку ремесла?
17. В яких регіонах Європи була відсутня цехова організація ремесла?
18. Як ріст міст впливав на взаємовідносини селян і феодалів, особисту залежність перших?
19. Які верстви населення були зацікавлені в хрестових походах?

20. Під час хрестових походів сформувалися духовно-рицарські ордени. Назвіть їх. Чим рицарі - члени орденів були подібні на ченців, а чим відрізнялися від них?
21. Чи всі жителі середньовічної Європи були християнами? Чи відрізнялися європейці XII-XIII ст. віротерпимістю?
22. Чому Португалія почала океанські плавання раніше, ніж Іспанія?
23. Чому велика здобич конкістадорів в XVI ст. не збагатила Іспанії? Поясніть вираз "Іспанія стала Індією для країн Європи"
24. Перерахуйте галузі наук, техніки і мистецтва, якими займався Леонардо да Вінчі. Які винаходи він зробив?
25. Назвіть країни Європи, де перемогли або мали поширення слідувачі напрями Реформації:
 - радикальний - ...
 - бюргерський - ...
 - дворянський - ...
 - королівський - ...
26. Які райони Франції стали в епоху Реформації оплотом католиків, а які – протестантів? Із чим це було пов'язано?
27. Чому Орден єзуїтів виник в епоху Реформації, а не раніше? Чим відрізнялася діяльність єзуїтів від францисканців і домініканців?
28. Чому із усіх країн Південної Америки тільки у Бразилії живе багато негрів?
29. Які географічні відкриття були здійснені слідувачими особами?
 - Васко да Гамою - ...
 - Христофором Колумбом - ...
 - Бартоломео Діашем - ...
 - Алонсо Охедаю - ...
 - Альварешом Кабралом - ...
 - Фернандо Магелланом - ...
30. В чому полягає відмінність капіталістичної мануфактури від ремісничої майстерні? Які подібні риси були притаманні їм?

Відповідальний за випуск – професор БАЛАГУРІ Едуард Альбертович
Автор: доцент КЕРЕЦМАН Надія Павлівна

**Навчально-методичні матеріали до курсу
“Історія середніх віків”
для студентів другого курсу історичного факультету**